HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קרס אזן בכור. חתך מאזנו מעט כדי שיהא בעל מום ויהא מותר לו ואסור לעשות כן משום מום לא יהיה בו (ויקרא כב) כלומר לא תעביד בו מום ואם הטיל בו מום קנסוהו רבנן דלא יהנה ממנו ואם מת אין בניו נהנין ממנו: **משום דאיסורא דאורייתא הוא.** אבל אי דכוון מלאכתו במועד דלאו איסורא דאורייתא הוא דהא בלא מתכוין מותר לגמרי: **מכר עבדו לעובד כוכבים.** קנסוהו רבנן ויצא לחירות דאי ברח מן העובד כוכבים אין ישראל יכול לכופו לעבודתו ואם מת אין בניו יכולין לכופו: **דכל יומא מפקע ליה ממלוה.** דכל זמן שהוא ברשות העובד כוכבים אינו עוסק במלות: **גברא.** דתכוון לעשות מלאכה קנסו רבנן שלא ליהנות ממנה: **ממונא קנסוה רבנן.** ואפילו בניו אין יכולין ליהנות ממנה: **שנתקווצה.** ניטלו ממנה קוצים שבה: **נטייבה.** נזבלה שהוליך הזבל בעגלות ומשאות: **גידיירה.** על ידי דיר בהמה (ג) נזבלה עבודת קרקע היא (מזבלה). כל הני מדרבנן נינהו ואעפ"כ קנסו דלא תזרע למולאי שביעית: **עימא טהרותיו.** של חבירו קנסו דחייב לפרעו: **היזק שאינו ניכר הוא.** דהא בעיניה הוא: **שכר פעולה שאין לו מה יאכל.** שאין לו לפועל מה יאכל: **מהו.** שיתן לו מלאכה ולשוכרו כדי שיהא לו מה לאכול: **לאתויי מאי.** אי למוכר הא תני ליה לעורך (ג) המועד אלא לאתויי שכר פעולה שאין לו מה יאכל דמותר: **פרושי קא מפרש.** לעורך (ד) המועד כילד כגון שאין לו למוכר מה יאכל ולעולם לא תיפשוט מינה לשכר פעולה: **ואם אינו מאמינו.** מלוה לוה: **שאין לו מה יאכל לאתויי מאי.** אם משום לוה הא קאמר אם אינו מאמינו מותר והכא לא מצי לתרוצי פרושי קא מפרש דהכי מיתרמי מילתא דאם אינו מאמינו שאין לו מה יאכל לאו מילתא היא דהא מותר בלאו הכי: **לאו לאתויי שכר פעולה.** שאין לו לסופר מה יאכל שרי בחולו של מועד: **כל מלאכה נמי משתרי.** בערב הפסח דהא אישתרי שכר פעולה בחולו של מועד. אלא תיפשוט מיניה דשכר פעולה שאין לו מה יאכל אסור בחולו של מועד: **מתקיף לה רב פפא.** אדרב ששת פריך מדפריך מהאי דתנן שלש אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים כו' אלמא סבר כל מלאכה שרשאי אתה לעשות בחולו של מועד עושין אותה בערב הפסח: **א"כ נינן לישתרי.** בערב הפסח דהא כותל הגוהה לרה"ר מותר לבנותו בחולו של מועד: **מתקיף לה רבינא.** סבר נמי כרב פפא: **ה"ג אלא אמר רב אשי: משום צורך י"ט.** שרי כגון הני ג' אומניות ותו לא והוא הדין אם אין לו מה יאכל דאין צורך י"ט גדול מזה: **מתני' אבל מפנה הוא לחצרו.** והא משמע ליה עכשיו שמביא מבית שבחצר אחרת לחצרו: **אם חושש.** שמא יגנבו: **גמ' והא אמרת רישא אין מפנין.** מבית לבית: **סיפא אתאן לבית שבחצר.** והכי קתני מפנה הוא מבית שבחצרו לחצרו: **בדיק לן.** אי ידעינן לתרוצי: **בי"ד.** מוליכין ומביאין כלים: **בחולו של מועד.** אין מביאין: **כאן במאמינו.** לאומן אין מביאין דשלא לצורך הוא: **אין מאמינו.** מביאין:

נטייבה או גדיירה. פי' בקונטרס היינו מלאכה שבקרקע (ד' מד: ושם) פירש בקונטרס דבקווצה מלאכה דרבנן ול"ל דאיילי בקוצים תלושים דמחוברים כל דהו הוי דאורייתא דאמרינן בשבת (ד' קנ.) התולש עולשין והמזרד זרדין אם ליפות את הקרקע כל שהוא ואע"פ שאין מכוין ליפות דקאמר התם דפטור גבי שבת כגון באדרעא דחביה אבל גבי שביעית לא בעינן מלאכת מחשבת: **נטייבה.** פי' בקונטרס זבל בהמות ובפי' ר"ח חורש בה חריסה יתירא ובירושלמי מפרש כן ומ"מ אין נראה שתהא מן התורה וקשה היכי מוכח מייה בבכורות (ד' לד:) בעיא דלרס אזן בבכור דהוי דאורייתא ומוכר עבדו נמי בפ' השולח (גיטין מד:) הא גבי עבד דכ"ע (ה) דפקע ממלות חמיר טפי ואומר ר"ת דבשביעית נחמיר כדאמר בקדושין פ"ק (ד' כ.) כמה קשה אבקה של שביעית משום הכי יש לפשוט כל הני א"צ ראוי להחמיר טפי (ו) מבשום מקום משום דהיו מזלזלין בה כדאמר (ז) (בסוף) הניזקין (דף מד.) שהיו חשודין על השביעית לכך מייתי שפיר מינה:

אין לוקחין בתים עבדים כו' אלא לצורך המועד. פי' הר"ר יוסף הוא הדין בשאר דבריס צריך לצורך המועד דהא אסור למכור פירות אלא לצורך המועד אלא רבותא קמ"ל דאפי' הני דהויין בפרהסיא שרי לצורך המועד וצריך עיון אי צריך (ו) הני ליענע כמו בההיא דפירות כסות וכלים (לקמן ע"ב) וההיא דלעיל (דף יב:) מכניס פירות מצריך בגמ' ליענע אע"פ שאינו במשנה:

אין מפנין מבית לבית. בירושלמי מתיר מבית אחר לביתו שערב לאדם לדור בשלו:

בשביל

צרם אזן בכור קנסו בנו אחריו משום דאיסורא דאורייתא ואם תמצי לומר מכר עבדו לעובד כוכבים ומת קנסו בנו אחריו משום דכל יומא מפקע ליה ממצות הכא מאי גברא קנים רבנן והא ליתיה או דלמא ממונא קנים רבנן והא איתיה א"ל תניתוה (ח) שדה א שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעי' ב נטייבה או גדיירה לא תזרע למוצאי שביעית ואמר ר' יוסי בר חנינא ג ג) נקטינן הטיבה ומת בנו זורעה אלמא לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן ה"נ לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן אמר אביי ג ד נקטינן טימא טהרותיו ומת לא קנסו בנו אחריו מאי טעמא ד) ה היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן: **מתני'** ו אין לוקחין בתים עבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל: **גמ'** בעא מיניה רבא מרב נחמן שכר פעולה שאין לו מה יאכל מהו א"ל תנינא או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל לאתויי מאי לאו לאתויי שכר פעולה א"ל לא פרושי קא מפרש איתיביה אביי ה) ז אין כותבין שטרי חוב במועד ואם אינו מאמינו (ח) או שאין לו מה יאכל ה"ז יכתוב שאין לו מה יאכל לאתויי מאי לאו ח לאתויי שכר פעולה שמע מינה מותיב רב ששת ט) וחכ"א ם שלש אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות החייטין והספרין והכובסין י) החייטין שכן י) הדיוט תופר כדרכו בחולו של מועד הספרין והכובסין שכן הבאין ממדינת הים והיוצא מבית האסורין מותרין לספר ולכבס בחולו של מועד ואי ס"ד שכר פעולה שאין לו מה יאכל שרי כל מלאכות נמי לישתרו דהא איכא שכר פעולה שאין לו מה יאכל מתקיף לה רב פפא אלא מעתה בנין לישתרי שכן י) כותל הגוהה לרה"ר סותר ובונה כדרכו מפני הסכנה מתקיף לה רבינא אלא מעתה לבלר לישתרי שכן כותבין י) קידושי נשים גיטין ושוברין אלא אמר רב אשי מועד אארבעה עשר קא רמית מועד משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן ארבעה עשר משום צורך יום טוב הוא מידי דצורך יו"ט שרו רבנן מידי דלאו צורך יום טוב לא שרו רבנן: **מתני'** י אין מפנין מבית לבית אבל מפנה הוא לחצרו ומביאין כלים מבית האומן אם חושש להם מפנן לחצר אחרת: **גמ'** והאמרת רישא אין מפנין כלל אמר אביי ב סיפא אתאן לבית שבחצר: ואין מביאין כלים מבית האומן: כ) אמר רב פפא בדיק לן רבא תנן אין מביאין כלים מבית האומן ורמינהו מוליכין ומביאין כלים מבית האומן ואע"פ שאינן לצורך המועד ושנינן ליה ל כאן בארבעה עשר כאן בחולו של מועד איבעית אימא הא והא בחולו של מועד כאן במאמינו כאן בשאינו מאמינו

והתניא

לד א מיי' פ"ט מהל' שמיטה ויובל הל' יד סמג לאוין רסז:
לה ב ג מיי' שם הל' יג:
לו ד ה מיי' פ"ז מהל' מודע ומזיק הל' ח ב ג סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפה סעיף א:
לז ו מיי' פ"ז מהלכות י"ט הלכה כב טוש"ע א"ח סי' תקלט סעיף יב:
לח ז מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סי' תקמה סעיף ו:
לט ח מיי' שם טוש"ע שם סי' תקמד סעיף ב:
מ ט מיי' שם פ"ח הלכה יט טוש"ע שם סי' תקח סעיף ה:
מא י כ מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סי' תקלה סעיף א:
מב ל מיי' שם הל' כא טוש"ע שם סי' תקח סעיף י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם אינו מתמיעו אז תיבת אז מוקף וכ"כ מפרש"י משמע דלא גרס אז: (ב) רש"י ד"ה נידייה ע"י דיר בהמה ניזדבלה עבודת קרקע: (ג) ד"ה לאתויי כו' הא תנא ליה לעורך המוכר אלא לאתויי: (ד) ד"ה פרושי קא מפרש לעורך המוכר כילד כגון: (ה) תוספות ד"ה נטייבה פי' כו' גבי עבד דכולי עלמא דמפקע ליה ממלות חמיר עפי': (ו) בא"ד דאי לאתויי טפי בשביעית מבשום מקום: (ז) ד"ה אין לוקחין כו' וע"ע אי צריך בהגהי ליענע כו' וההיא דלעיל גבי מכניס:

מוסף רש"י

צרם אזן בכור. הך דמבעיא לן בבכורות כהן הצורם אזן הבכור ועבר משום כל מום לא יהיה בו, דלמרינן התם לא יאחנו עולמית, ומבעיא לן לרס ומת מהו שיקנסון בנו אחריו, ואם תימלי לומר בההיא דקנסוהו, הא דהכא לא מיפשט לן מינה דהתם קא עבד אבוה איסורא דאורייתא (גיטין מד.). **ואם תמצי לומר מכר עבדו לעובד כוכבים.** במסכת גיטין דהמוכר עבדו לעכו"ם דקיימא לן קונסין אותו לפדותו עד עשרה בדמיו, ומיבעיא לן התם אם מת המוכר מהו לקנוס בנו אחריו, אם תימלי לומר ומיפשט בההיא דקונסין, התם דינא הוא דכל יומא מפקע ליה ממלות (בכורות לד:). **שדה שנתקווצה בשביעית.** שנטל קוליה ממנה שהיו תלושים ומפחיתין בה (שם) ניטלו ממנה קוליס וכרקונין ליפותה ואין זו עבודת קרקע מן התורה, לא קנסוהו וחזרא למולאי שביעית (גיטין מד:) דליכא למיקנס מידי דהא לא עבד בשביעית עבודה דאורייתא (בכורות שם). **נטייבה.** מזבלה ע"י עגלות ומשאות של זבל (שם וכע"ז גיטין שם). **או גדיירה.** על ידי דיר בהמות שמעמידין ומשכיבין אותה תדש לו תדשים כדי לזבלה (שם ושם). **לא תזרע למוצאי שביעית.** דקנסין דעבד עבודה דאורייתא בשביעית (בכורות שם). **נקטינן.**

מסורת מתמיעו, מנהג מרבותיו (ערובין ה.). **טימא טהרותיו ומת לא קנסו בנו אחריו.** לשלם, ותע"ג שהוא חייב לשלם כדתנן בהניזקין (גיטין נב:) המעמא והמדמע והמנסך שוגג פטור ומזיד חייב (גיטין מד:). **היזק שאינו ניכר.** דטומאה אינה ניכרת בפירות (שם) שהרי טהרותיו מונחות לפניו ואין היזק ניכר בהן (בכורות לה.). **לא שמיה היזק.** לחייבה אפילו לדידיה מדאורייתא (שם) לחייב נכסיו מן התורה (גיטין שם). **שכן הדיוט תופר כדרכו בחולו של מועד.** הלכך בתרגיעה עשר דקיל שרי לטולי עלמא (פסחים נה:). **שכן הבאין ממדינת הים וכו'.** וכיון דאשכחן בהן היתר קנס בתרגיעה עשר דקיל שרי לטולי עלמא (שם). **כותל הגוהה.** שזקה ונטוי (לעיל ז.). **קידושי נשים.** שכתב בשער הרי את מקודשת לי, דאשה נקנית בשטר (לקמן יח:). **לחצר אחרת.** אבל לא האומן, אבל לא יביאם לביתו שרחוק מבית האומן מפני הטורח (פסחים נה:). **בדיק לן.** מנסה אותו (שם). **במאמינו.** לאומן שלא יתכרס אין מביאין, ל"א מאמינו שלא יתבע שכרו פעם אחרת והוא צריך לשכרו עכשיו (שם).

לדירה כעורה שלו, מפנין, מפני ששמחה היא לו להיות דר בתוך שלו. אין מפנין מת ולא עצמות מקבר לקבר, ממכובד לשפל ומשפל לכבוד, ערב לאדם בשעה שהוא נינוח אצל אבותיו. **פיסקא** אין מביאין כלים מבית האומן, אם חשש להן מפנן לחצר אחרת. ומקשינן, והתנינן מוליכין ומביאין מבית האומן. ופרקי', הא בארבעה עשר מתני' דהכא בחולו של מועד.

ז) רבינו היה גורס במשנה ואכנים וכ"כ הגי' במשנה שבירושלמי וכ"כ גי' הרי"ף והרא"ש ז"ל ועי' בירושלמי דמפרש אחה לצורך המועד שייך בפנינים ע"ש. ח) לפנינו הגי' בירושלמי אין יבא בלא מזנן והוא פחת מן קרא וכו' וע"ש במפרש.